

Згідно з етимологією, слово "філософ" означає "приятель мудрості" (від грецької *philos*=приятель і *sophia*=мудрість). Цей вираз пов'язують з Піфагором, який тим людям, що називали його "мудрим" відповідав, що він може бути тільки "любомудром".

Своєю чергою, слово *sophia* набуло звичайного значення ремісничого вміння в будь-якій галузі мистецтва; згодом воно підкреслювало силу вміння у таких мистецтвах, як музика і поезія; врешті, загалом стало означати знання, з добре вираженням відтінком пошани. В латинській мові слово *sapientia* походить від дієслова *sapere*, що означає: мати витончений смак, або просто відчувати смак; отож, у ширшому значенні, означає: добре судити в будь-якій галузі знань. Таким чином приходимо до грецького відповідника слова "мудрість": до вищого знання, що перевищує посереднє знання.

ЕЛЕМЕНТАРНА І НАУКОВА ФІЛОСОФІЯ

Щодо філософії, то першим пересудом, який варто спростувати, є той, де йдеться про езотеричне знання для групки фахівців: про тих, хто навчає філософії або пише книги з філософії. Однак це не так, тому що людина за визначенням є "розумна істота" і роздумувати для неї означає ставити питання "чому?", запитувати про суть речей. Своєю чергою, якщо постають ґрунтовні і визначальні запитання, такі як: "Чому існує біль?"; "Чому є смерть?"; "Хто створив Усесвіт?" тощо, тоді й народжується філософія. Ба навіть більше. Ці фундаментальні запитання не призначені тільки для групи фахівців, їх ставлять усі люди. Вони виникають і у розумі простого селянина, який обробляє землю або підрізає дерева, у домогосподарки, яка прибирає в домі або миє посуд, у службовця, який прямує до місця праці, в'язня, в недужого тощо, котрі задумуються над долею свого існування. Однак в інший спосіб, ніж фізика, математика, астрономія, біологія тощо філософія є таким видом дослідження, що цікавить усіх, і який усі прова-

дять, навіть не задумуючись над цим. Такою є елементарна філософія, найпростіша, вулична. Така філософія закорінена в загальному значенні.

Літературною формою елементарної, або найпростішої, філософії є оповідання: це по суті розповідна філософія (не обґрунтовальна, міркувальна або систематична філософія). Елементарна філософія виражається через міфи, які присутні в оповіданнях, поемах або нотатках. Під цими формами вона присутня в усіх цивілізаціях, зокрема, у великих східних цивілізаціях (індійській і китайській) та в давніх цивілізаціях близького Сходу (єгипетській, асиро-вавилонській, іттицькій і юдейській).

Однак, окрім елементарної філософії в загальному значенні, існує також інший рід філософії: це той, який культивують "ex professo" і присвячуються філософії та спеціалізуються у ній. У ньому формулюють ті самі остаточні питання, які хвилюють людський розум, однак розв'язують їх докладніше, поглиблено і систематично. Тут інструментом дослідження вже не служить міф, а логос. Звідси філософія перетворюється на науку і перестає бути поетичною оповіддю. В історії думки філософія є першим пізнавальним вираженням, у якому зустрічається строго уставна, дисциплінована, наукова форма. Справді, першою не була та форма науки, під якою ми розуміємо її сьогодні, ота вузько спеціалізована й звужена до конкретних феноменів з метою відкрити загальні закони. Першою почала розвиватися загальна наука, в якій поясненню підлягає все, глибинна наука по суті, тобто філософія.